

CHƯƠNG 3. DÃY SỐ – CẤP SỐ CỘNG - CẤP SỐ NHÂN

§1. Phương pháp quy nạp toán học

A. Tóm Tắt Giáo Khoa .

Để chứng minh mệnh đề chứa biến $A(n)$ là mệnh đề đúng với mọi giá trị nguyên dương của n , ta thực hiện hai bước sau :

- Bước 1 : Chứng minh $A(1)$ đúng .
- Bước 2 : Với $\forall x \in \mathbb{Z}^+$, chứng minh nếu $A(k)$ đúng thì $A(k+1)$ cũng đúng .

B. Giải Toán .

Ví dụ 1 : Chứng minh với mọi số nguyên dương , ta luôn có :

$$1+3+5+\dots+(2n-1)=n^2 \quad (1)$$

Giải : Chú ý vế trái (VT) có n số hạng , $n=1$: VT = 1 , $n=2$: VT = 1 + 3 ...

- Với $n=1$: $(1) \Leftrightarrow 1 = 1^2$: mệnh đề này đúng . Vậy (1) đúng khi $n=1$.
- Giả sử (1) đúng khi $n=k \Leftrightarrow 1+3+5+\dots+(2k-1)=k^2 \quad (2)$, ta chứng minh (1) cũng đúng khi $n=k+1 \Leftrightarrow 1+3+5+\dots+(2k-1)+[2(k+1)-1]=(k+1)^2 \quad (3)$

$$\begin{aligned} \text{Thật vậy : } VT_{(3)} &= VT_{(2)} + [2(k+1)-1] = VP_{(2)} + [2k+1] \\ &= k^2 + 2k + 1 = (k+1)^2 \\ &= VP_{(3)} \quad (\text{đpcm}) \end{aligned}$$

Theo phương pháp quy nạp , (1) đúng với mọi số nguyên dương n .

Ví dụ 2 : Chứng minh rằng số $a_n = \frac{1}{1.2} + \frac{1}{2.3} + \dots + \frac{1}{n(n+1)} = \frac{n}{n+1} \quad (1)$ với mọi số nguyên dương n .

Giải :

- Với $n=1$: $(1) \Leftrightarrow a_1 = \frac{1}{1.2} = \frac{1}{1+1}$: đúng . Vậy (1) đúng khi $n=1$.
- Giả sử (1) đúng khi $n=k \Leftrightarrow a_k = \frac{1}{1.2} + \frac{1}{2.3} + \dots + \frac{1}{k(k+1)} = \frac{k}{k+1} \quad (2)$, ta chứng minh (1) cũng đúng

$$\text{khi } n=k+1 \Leftrightarrow a_{k+1} = \frac{1}{1.2} + \frac{1}{2.3} + \dots + \frac{1}{k(k+1)} + \frac{1}{(k+1)(k+2)} = \frac{k+1}{k+2} .$$

$$\begin{aligned} \text{Thật vậy : } a_{k+1} &= a_k + \frac{1}{(k+1)(k+2)} = \frac{k}{k+1} + \frac{1}{(k+1)(k+2)} \quad (\text{theo giả thiết quy nạp (2)}) \\ &= \frac{k(k+2)+1}{(k+1)(k+2)} = \frac{k^2+2k+1}{(k+1)(k+2)} = \frac{(k+1)^2}{(k+1)(k+2)} \\ &= \frac{k+1}{k+2} \quad (\text{đpcm}) \end{aligned}$$

Vậy (1) đúng với mọi số nguyên dương n .

Ví dụ 3 : Chứng minh số $u_n = 13^n - 1$ chia hết cho 6 với mọi số nguyên dương n (1)

Giải :

- Với $n=1$: $u_1 = 13^1 - 1 = 12$ chia hết cho 6 . Vậy (1) đúng khi $n=1$

Chương 3. Dãy số - Cấp số cộng - Cấp số nhân

- Giả sử (1) đúng khi $n = k \Leftrightarrow u_k = 13^k - 1$ chia hết cho 6, ta chứng minh (1) cũng đúng khi $n = k + 1 \Leftrightarrow u_{k+1} = 13^{k+1} - 1$ chia hết cho 6.
Thật vậy: $u_{k+1} = 13^{k+1} - 1 = 13 \cdot 13^k - 1 = 13(13^k - 1) + 12 = 13u_k + 12$. Vì u_k chia hết cho 6 và 12 chia hết cho 6 nên u_{k+1} chia hết cho 6 (tổng hai số chia hết cho 6 là một số chia hết cho 6).

C. Bài Tập Rèn Luyện

3.1. Chứng minh với mọi số nguyên dương n , ta có :

$$\begin{aligned} \text{a) } 1 + 2 + \dots + n &= \frac{n(n+1)}{2} & \text{b) } 1^2 + 2^2 + \dots + n^2 &= \frac{n(n+1)(2n+1)}{6} \\ \text{c) } 1.4 + 2.7 + \dots + n(3n+1) &= n(n+1)^2 \end{aligned}$$

3.2. Chứng minh với mọi số nguyên dương n , ta có :

$$\begin{aligned} \text{a) } \frac{1}{1.3} + \frac{1}{3.5} + \dots + \frac{1}{(2n-1)(2n+1)} &= \frac{n}{2n+1} \\ \text{b) } 1.n + 2(n-1) + \dots + (n-1).2 + n.1 &= \frac{1}{6}n(n+1)(n+2) \\ \text{c) } \frac{1}{2} + \frac{2}{4} + \frac{3}{8} + \dots + \frac{n}{2^n} &= 2 - \frac{n+2}{2^n} \end{aligned}$$

3.3. Chứng minh với mọi số nguyên dương n , ta có :

$$\begin{aligned} \text{a) } (1+x)^n &\geq 1+nx \text{ với } x > -1. \\ \text{b) } \left(\frac{n+1}{n}\right)^n &\leq n+1 & \text{c) } \left(\frac{a+b}{2}\right)^n &\leq \frac{a^n+b^n}{2} \text{ với } a \geq 0, b \geq 0. \\ \text{c) } \frac{1}{n+1} + \frac{1}{n+2} + \dots + \frac{1}{2n} &> \frac{13}{24} \end{aligned}$$

3.4. Chứng minh với mọi số nguyên dương n , ta có :

$$\begin{aligned} \text{a) } u_n &= 6^{2n} + 10.3^n \text{ chia hết cho } 11. \\ \text{b) } &\text{tích của 4 số nguyên dương liên tiếp chia hết cho } 24. \\ \text{c) } 6^n + 8^n &\text{ chia hết cho } 14 \text{ khi } n \text{ lẻ} \\ \text{d) } u_n &= 5.2^{3n-2} + 3^{3n-1} \text{ chia hết cho } 19. \end{aligned}$$

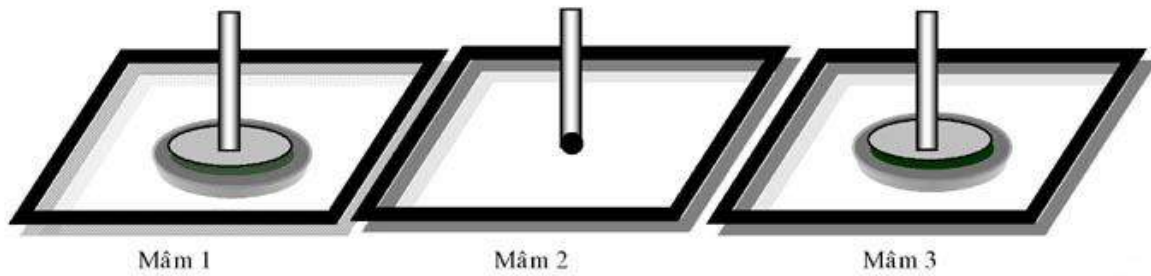
3.5. Theo một truyền cổ, trong một hang động tại một nơi nào đó, có một vị thần đang thực hiện một công việc buồn tẻ như sau. Trước mặt ông ta là ba mâm vàng. Trên mâm thứ nhất có một tháp tạo bởi 64 đĩa kim cương có lỗ ở giữa. Các đĩa có kích thước khác nhau đặt chồng lên nhau xuyên qua một thanh ngọc sao cho đĩa trên luôn nhỏ hơn đĩa sát bên dưới. Mâm thứ hai và mâm thứ ba cũng có một thanh ngọc ở giữa. Công việc của vị thần là dời tháp đĩa kim cương từ mâm thứ nhất sang mâm thứ ba theo quy tắc sau :

- Mỗi lần chỉ được dời một đĩa.
- Lúc nào đĩa ở trên cũng nhỏ hơn đĩa bên dưới.
- Có thể đặt đĩa đang dời tạm trên mâm thứ hai, nhưng cũng theo luật là đĩa trên nhỏ hơn đĩa dưới.

Thí dụ với tháp 2 đĩa, gọi đĩa 1 là đĩa nhỏ, đĩa 2 là đĩa lớn, ta thực hiện các bước sau :

- Dời đĩa 1 vào mâm 2.
- Dời đĩa 2 vào mâm 3.
- Dời đĩa 1 từ mâm 2 vào mâm 3.

Ta cần tất cả 3 động tác để hoàn tất.

Chứng minh rằng vị thần cần $2^{64} - 1$ động tác để hoàn tất công việc. Giả sử mỗi động tác kéo dài đúng 1 giây, hỏi cần bao nhiêu thời gian để chấm dứt công việc. Truyền thuyết kể rằng khi việc dời 64 đĩa được hoàn tất thì đó cũng là ngày tận thế của loài người.

D. Hướng dẫn – Đáp số.

3.1. a) * Với $n = 1$: $VT = VP = 1 \Rightarrow$ mệnh đề đúng khi $n = 1$.

* Giả sử: $1 + 2 + \dots + k = \frac{k(k+1)}{2}$, thế thì:

$$\begin{aligned} 1 + 2 + \dots + k + (k+1) &= \frac{k(k+1)}{2} + k+1 = \frac{k(k+1) + 2(k+1)}{2} \\ &= \frac{(k+1)[(k+1) + 1]}{2} \Rightarrow \text{mệnh đề đúng khi } n = k+1 \end{aligned}$$

b) * Với $n = 1$: $VT = 1^2 = 1$, $VP = \frac{1(1+1)(2+1)}{6} = 1$

$$\begin{aligned} * \text{Giả sử } 1^2 + 2^2 + \dots + k^2 &= \frac{k(k+1)(2k+1)}{6} \\ \Rightarrow 1^2 + 2^2 + \dots + k^2 + (k+1)^2 &= \frac{k(k+1)(2k+1)}{6} + (k+1)^2 \\ &= \frac{k(k+1)(2k+1) + 6(k+1)^2}{6} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} &= \frac{(k+1)[k(2k+1) + 6(k+1)]}{6} \\ &= \frac{(k+1)(2k^2 + k + 6k + 6)}{6} \\ &= \frac{(k+1)(2k^2 + 7k + 6)}{6} \\ &= \frac{(k+1)(k+2)(2k+3)}{6} \\ &= \frac{(k+1)[(k+1)+1][2(k+1)+1]}{6} \end{aligned}$$

\Rightarrow mệnh đề đúng khi $n = k+1$.

c) * Với $n = 1$: $VT = \frac{1}{3} = VP = \frac{1}{2 \cdot 1 + 1}$

* Giả sử $1.4 + 2.7 + \dots + k(3k+1) = k(k+1)^2$

$$\begin{aligned} \Rightarrow 1.4 + 2.7 + \dots + k(3k+1) + (k+1)[3(k+1)+1] &= k(k+1)^2 + (k+1)(3k+4) \\ &= (k+1)(k^2 + k + 3k + 4) \\ &= (k+1)(k+2)^2 \end{aligned}$$

\Rightarrow mệnh đề đúng khi $n = k+1$.

3.2. a) * Với $n = 1$: $VT = \frac{1}{1.3} = VP = \frac{1}{2+1}$

* Giả sử $\frac{1}{1.3} + \frac{1}{3.5} + \dots + \frac{1}{(2k-1)(2k+1)} = \frac{k}{2k+1}$

$$\Rightarrow \frac{1}{1.3} + \frac{1}{3.5} + \dots + \frac{1}{(2k-1)(2k+1)} + \frac{1}{(2k+1)(2k+3)} = \frac{k}{2k+1} + \frac{1}{(2k+1)(2k+3)}$$

$$= \frac{k(2k+3)+1}{(2k+1)(2k+3)}$$

$$= \frac{2k^2+3k+1}{(2k+1)(2k+3)} = \frac{(k+1)(2k+1)}{(2k+1)(2k+3)}$$

$$= \frac{k+1}{2(k+1)+1} \Rightarrow \text{mệnh đề đúng khi } n = k+1$$

b) * Với $n = 1$: $VT = 1.1 = 1$, $VP = \frac{1}{6}.1.2.3 = 1$

* Giả sử $1.k + 2.(k-1) + \dots + (k-1).2 + k.1 = \frac{1}{6}k(k+1)(k+2)$ (1)

Ta phải chứng minh : $1.(k+1) + 2.k + 3.(k-1) + \dots + k.2 + (k+1).1 = \frac{1}{6}k(k+1)(k+2)(k+3)$ (2)

Lấy (2) - (1) vế với vế : $(k+1) + k + (k-1) + \dots + 2 + 1 =$

$$\frac{1}{6}k(k+1)(k+2)(k+3) - \frac{1}{6}k(k+1)(k+2)$$

$$VT(3) = \frac{(k+1)(k+2)}{2} \text{ (theo bài 3.1.a)}$$

$$VP(3) = \frac{1}{6}k(k+1)(k+2)(k+3-k) = \frac{(k+1)(k+2)}{2}$$

Vậy ta có đpcm.

c) Giả sử : $\frac{1}{2} + \frac{2}{4} + \dots + \frac{k}{2^k} = 2 - \frac{k+2}{2^k}$

$$\Rightarrow \frac{1}{2} + \frac{2}{4} + \dots + \frac{k}{2^k} + \frac{k+1}{2^{k+1}} = \left(2 - \frac{k+2}{2^k}\right) + \frac{k+1}{2^{k+1}}$$

$$= 2 - \frac{2(k+2) - (k+1)}{2^{k+1}}$$

$$= 2 - \frac{k+3}{2^{k+1}} \Rightarrow \text{mệnh đề đúng khi } n = k+1$$

3.3. a) * Với $n = 1$: $VT = VP = 1 + x$. Vậy mệnh đề đúng khi $n = 1$.

* Giả sử $(1+x)^k \geq 1+kx$ (1) $\Rightarrow (1+x)^{k+1} = (1+x)(1+x)^k \geq (1+x)(1+kx)$ (nhân hai vế của (1) cho $1+x > 0$)

Suy ra : $(1+x)^{k+1} \geq 1+kx+x+kx^2 \geq 1+kx+x$ (vì $kx^2 \geq 0$)

Hay $(1+x)^{k+1} \geq 1+(k+1)x \Rightarrow$ mệnh đề đúng khi $n = k+1$.

b) * Với $n = 1$: $VT = VP = 2 \Rightarrow$ mệnh đề đúng khi $n = 1$

* Giả sử $\left(\frac{k+1}{k}\right)^k \leq k+1$ (1)

$$\Rightarrow \left(\frac{k+2}{k+1}\right)^{k+1} = \left(\frac{k+2}{k+1}\right)\left(\frac{k+2}{k+1}\right)^k \leq \left(\frac{k+2}{k+1}\right)\left(\frac{k+1}{k}\right)^k$$

Chương 3. Dãy số - Cấp số cộng . - Cấp số nhân

$$\text{vì } \frac{k+2}{k+1} \leq \frac{k+1}{k} \Leftrightarrow k(k+2) \leq (k+1)^2 \text{ (đúng)}$$

$$\Rightarrow \left(\frac{k+2}{k+1} \right)^{k+1} \leq \left(\frac{k+2}{k+1} \right) (k+1) \text{ (do (1))}$$

$$\leq k+2$$

Vậy mệnh đề đúng khi $n = k+1$.

$$\text{c) Giả sử } \left(\frac{a+b}{2} \right)^k \leq \frac{a^k + b^k}{2} \Rightarrow \left(\frac{a+b}{2} \right)^{k+1} = \frac{a+b}{2} \left(\frac{a+b}{2} \right)^k \leq \frac{a+b}{2} \cdot \frac{a^k + b^k}{2}$$

$$\Rightarrow \left(\frac{a+b}{2} \right)^{k+1} \leq \frac{a^{k+1} + b^{k+1} + ab^k + a^k b}{4} \text{ (1)}$$

$$\text{Ta chứng minh : } ab^k + a^k b \leq a^{k+1} + b^{k+1} \Leftrightarrow a^k(a-b) + b^k(b-a) \geq 0$$

$$\Leftrightarrow (a-b)(a^k - b^k) \geq 0 \text{ . Bất đẳng thức này đúng vì } a \geq b \geq 0 \Rightarrow a^k \geq b^k$$

$$\text{Và } 0 \leq a \leq b \Rightarrow a^k \leq b^k \text{ .}$$

$$\text{Vậy (1) thành : } \left(\frac{a+b}{2} \right)^{k+1} \leq \frac{2(a^{k+1} + b^{k+1})}{4} = \frac{a^{k+1} + b^{k+1}}{2} \text{ (dpcm)}$$

3.4. a) * Với $n = 1 : u_1 = 6^2 + 10 \cdot 3^1 = 66$ chia hết cho 11 .

* Giả sử $u_k = 6^{2k} + 10 \cdot 3^k$ chia hết cho 11 , thế thì :

$$u_{k+1} = 6^{2(k+1)} + 10 \cdot 3^{k+1} = 36 \cdot 6^{2k} + 30 \cdot 3^k = 3(6^{2k} + 10 \cdot 3^k) + 33 \cdot 6^{2k} = u_k + 33 \cdot 6^{2k}$$

$\Rightarrow u_{k+1}$ chia hết cho 11 vì là tổng của hai số chia hết cho 11 .

b) Ta chứng minh : $u_n = n(n+1)(n+2)(n+3)$ chia hết cho 24 .

* $u_1 = 1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 = 24$ chia hết cho 24 .

* Giả sử $u_k = k(k+1)(k+2)(k+3)$ chia hết cho 24 , thế thì :

$$u_{k+1} = (k+1)(k+2)(k+3)(k+4) = u_k + 4(k+1)(k+2)(k+3)$$

Ta biết tích ba số nguyên liên tiếp $(k+1)(k+2)(k+3)$ luôn chia hết cho 6 vì có chứa một số chẵn và một số chia hết cho 3 . Do đó u_{k+1} là tổng hai số chia hết cho 24 nên chia hết cho 24.

c) * Với $n = 1 : u_1 = 6^1 + 8^1 = 14$ chia hết cho 14.

* Giả sử $u_k = 6^k + 8^k$ chia hết cho 14 , số lẻ tiếp theo số k là $k+2$, ta có :

$$u_{k+2} = 6^{k+2} + 8^{k+2} = 36 \cdot 6^k + 64 \cdot 8^k = 36(6^k + 8^k) + 28 \cdot 8^k = 36 \cdot u_k + 14 \cdot 2 \cdot 8^k$$

$\Rightarrow u_{k+2}$ chia hết cho 14 vì là tổng hai số chia hết cho 14 .

d) * Với $n = 1 : u_1 = 5 \cdot 2^1 + 3^2 = 19$ chia hết cho 19 .

* Giả sử $u_k = 5 \cdot 2^{3k-2} + 3^{3k-1}$ chia hết cho 19 , thế thì :

$$u_{k+1} = 5 \cdot 2^{3k+1} + 3^{3k+2} = 5 \cdot 2^3 \cdot 2^{3k-2} + 3^3 \cdot 3^{3k-1} = 8 \cdot 5 \cdot 2^{3k-1} + 27 \cdot 3^{3k-1}$$

$$= 8(5 \cdot 2^{3k-1} + 3^{3k-1}) + 19 \cdot 3^{3k-1} = 8 \cdot u_k + 19 \cdot 3^{3k-1}$$

$\Rightarrow u_{k+1}$ chia hết cho 19 vì là tổng của hai số chia hết cho 19.

3.5. * Với $n = 1$: vị thần chỉ cần $2^1 - 1 = 1$ một động tác dời (đúng)

* Giả sử vị thần cần $2^k - 1$ động tác để dời k đĩa , thế thì với $k+1$ đĩa , ta sẽ dời như sau :

- Dời k đĩa từ đĩa trên cùng đến đĩa kế chót sang mâm thứ hai : cần $2^k - 1$ động tác (giả thiết của phép quy nạp).
- Dời đĩa cuối cùng lớn nhất từ mâm thứ nhất sang mâm thứ ba : 1 động tác
- Dời k đĩa từ mâm thứ hai sang mâm thứ ba , dùng mâm thứ nhất làm trung gian : cần $2^k - 1$ động tác .

$$\text{Vậy cần tất cả : } 2^k - 1 + 1 + 2^k - 1 = 2^{k+1} - 1 \text{ động tác}$$

Suy ra dpcm .

Chương 3. Dãy số - Cấp số cộng - Cấp số nhân

Với 64 đĩa, vị thần cần thực hiện $2^{64} - 1$. Máy tính bỏ túi không tính được số này, chỉ cho ta một giá trị gần đúng là 18.446.744.070.000.000.000.000.000 (19 số 0). Mời bạn đọc số này! Nếu mỗi động tác dời đĩa là một giây và luôn chính xác từ giờ này tới giờ kia, từ ngày này qua ngày khác, từ năm này qua năm tới... (thần mà!), thì phải cần 584.942.417.400 năm!

§2. Dãy số

A. Tóm Tắt Giáo Khoa.

1. Định nghĩa: Một hàm số u xác định trên tập hợp \mathbb{N}^+ các số nguyên dương được gọi là một dãy số vô hạn.

Kí hiệu: số hạng tổng quát $u(n)$ được kí hiệu là u_n : số hạng thứ n .

- Dãy số vô hạn $u = u(n)$ được kí hiệu (u_n) hay u_1, u_2, \dots, u_n .
- Khi $1 \leq n \leq m$, ta có dãy số hữu hạn: u_1 là số hạng đầu, u_m là số hạng cuối.

2. Cách cho dãy số:

- Cách 1: Cho bởi công thức của số hạng tổng quát.
- Cách 2: Cho bởi hệ thức truy hồi.

3. Dãy số tăng, giảm:

- (u_n) dãy số tăng $\Leftrightarrow \forall n, u_n < u_{n+1}$
- (u_n) dãy số giảm $\Leftrightarrow \forall n, u_n > u_{n+1}$

Chú ý: 1) (u_n) tăng $\Leftrightarrow \forall n, u_{n+1} - u_n > 0 \Leftrightarrow \forall n, \frac{u_{n+1}}{u_n} > 1$ (nếu $\forall n, u_n > 0$)

2) (u_n) giảm $\Leftrightarrow \forall n, u_{n+1} - u_n < 0 \Leftrightarrow \forall n, \frac{u_{n+1}}{u_n} < 1$ (nếu $\forall n, u_n > 0$)

4. Dãy số bị chặn:

- (u_n) bị chặn trên $\Leftrightarrow \exists M, \forall n, u_n \leq M$
- (u_n) bị chặn dưới $\Leftrightarrow \exists m, \forall n, u_n \geq m$
- (u_n) bị chặn $\Leftrightarrow (u_n)$ bị chặn trên và chặn dưới.

B. Giải Toán

Dạng 1: Xác định các số hạng của dãy số:

Dùng công thức u_n hoặc hệ thức truy hồi

Ví dụ 1:

a) Cho dãy số (u_n) với $u_n = \frac{n}{2^n}$. Tìm số hạng u_3, u_4 .

b) Cho dãy số các số dương chia cho 5 dư 3 sắp xếp theo thứ tự tăng dần. Tìm số hạng thứ 1000.

Giải: a) $u_3 = \frac{3}{2^3} = \frac{3}{8}, u_4 = \frac{4}{2^4} = \frac{4}{16} = \frac{1}{4}$

b) Dãy số là 3, 8, 13... Số hạng tổng quát là $u_n = 5(n-1) + 3 = 5n - 2, \forall n \in \mathbb{N}^+$. Vậy số hạng thứ 1000 là $u_{1000} = 5000 - 2 = 4998$.

Ví dụ 2: Cho dãy số (u_n) xác định bởi: $\begin{cases} u_1 = 5 \\ u_n = 2u_{n-1} - 3; \forall n \geq 2 \end{cases}$. Tìm số hạng u_4 .

Giải: Ta có: $u_2 = 2.u_1 - 3 = 10 - 3 = 7, u_3 = 2u_2 - 3 = 14 - 3 = 11, u_4 = 2u_3 - 3 = 22 - 3 = 19$.

* Dạng 2: Xác định số hạng tổng quát của dãy số cho bởi hệ thức truy hồi.

Chương 3. Dãy số - Cấp số cộng . - Cấp số nhân

- Tính thử các số hạng đầu , dự đoán một hệ thức $u_n = f(n)$.
- Chứng minh hệ thức đó đúng với $\forall n$ bằng phương pháp quy nạp .

Ví dụ 3 : Cho dãy số (u_n) xác định bởi : $u_1 = 5$ và $\forall n \geq 2, u_n = 2u_{n-1} - 3$
 Tìm số hạng tổng quát u_n .

Giải : Từ các giá trị của u_1, u_2, u_3, u_4 đã tính trong ví dụ 2 , ta dự đoán :

$\forall n, u_n = 2^n + 3$ (1) vì hệ thức đúng khi $n = 1, 2, 3, 4$, nên ta hi vọng nó cũng đúng với mọi n .

- $u_1 = 2^1 + 3 = 5$: đúng
- Giả sử (1) đúng khi $n = k \Leftrightarrow u_k = 2^k + 3$, thế thì :

$$u_{k+1} = 2u_k - 3 \text{ (hệ thức truy hồi)}$$

$$= 2(2^k + 3) - 3 = 2^{k+1} + 3, \text{ chứng tỏ (1) đúng khi } n = k + 1. \text{ Vậy (1) đúng với mọi } n.$$

Dạng 3 : Chứng minh dãy số tăng giảm (xét tính đơn điệu) :

- Nếu dãy số xác định bằng công thức thì sử dụng định nghĩa hoặc phần chú ý trong lý thuyết .
- Nếu dãy số xác định bằng hệ thức truy hồi , thì ta dùng định nghĩa + phép chứng minh quy nạp .

Ví dụ 4 : Xét tính tăng giảm của các dãy số (u_n) sau :

a) $u_n = \frac{n}{3^n}$ b) $u_n = \frac{2n+3}{n+2}$ c) $u_n = \frac{n^2+15}{n+1}$

Giải :

a) Ta có : $\forall n, u_n > 0$ và $\frac{u_{n+1}}{u_n} = \frac{\frac{n+1}{3^{n+1}}}{\frac{n}{3^n}} = \frac{n+1}{3n} < 1, \forall n$. Vậy (u_n) là dãy số giảm .

b) Ta có : $u_n = \frac{2(n+2)-1}{n+2} = 2 - \frac{1}{n+2}$ (đơn giản công thức dãy số)

Suy ra , $\forall n, u_{n+1} - u_n = \left(2 - \frac{1}{(n+1)+2}\right) - \left(2 - \frac{1}{n+2}\right) = \frac{1}{n+2} - \frac{1}{n+3} > 0$ nên dãy số (u_n) là dãy số tăng .

c) Ta có : $\frac{(n^2-1)+16}{n+1} = n-1 + \frac{16}{n+1}$
 $\Rightarrow u_{n+1} - u_n = \left(n + \frac{16}{n+2}\right) - \left(n-1 + \frac{16}{n+1}\right) = 1 + \frac{16}{n+2} - \frac{16}{n+1} = 1 - \frac{16}{(n+1)(n+2)}$

Hiệu số này âm khi $n = 2$ và dương khi $n = 3$, do đó dãy số (u_n) không tăng cũng không giảm .

Thật ra nếu ta tính thử vài số hạng đầu từ công thức : $u_1 = 8, u_2 = \frac{19}{3}; u_3 = 6, u_4 = \frac{31}{5}$ thì có : $u_1 > u_2 >$

$u_3 < u_4$. Vậy dãy số không tăng cũng không giảm .

*** Ví dụ 5 :** Cho dãy số (u_n) định bởi hệ thức truy hồi $\begin{cases} u_1 = 1 \\ u_{n+1} = u_n^2 + 3u_n, \forall n \geq 1 \end{cases}$

Giải : Ta chứng minh $u_{n+1} - u_n > 0$ (1) , $\forall n$.

- $u_2 - u_1 = (1 + 3) - 1 = 3 > 0 \Rightarrow$ (1) đúng khi $n = 1$.
- Giả sử $u_{k+1} - u_k > 0$ (2) , thế thì :

$$u_{k+2} - u_{k+1} = (u_{k+1}^2 + 3u_{k+1}) - (u_k^2 + 3u_k) = (u_{k+1}^2 - u_k^2) + 3(u_{k+1} - u_k)$$

$$= (u_{k+1} - u_k)(u_{k+1} + u_k) + 3(u_{k+1} - u_k)$$

Từ hệ thức truy hồi , có thể chứng minh $u_n > 0, \forall n$, do đó suy ra :

Chương 3. Dãy số - Cấp số cộng - Cấp số nhân

$u_{k+1} + u_k + 3 > 0$, cùng với (2), ta được: $u_{k+2} - u_{k+1} > 0 \Rightarrow (1)$ đúng khi $n = k + 1$.
 Vậy (1) đúng với mọi n và dãy số (u_n) tăng.

Dạng 4 : Xét tính bị chặn

- Để chứng minh (u_n) bị chặn, ta tìm hai số M và m sao cho: $m \leq u_n \leq M, \forall n$.
- Nếu (u_n) cho bởi hệ thức truy hồi thì ta dự đoán số M, m rồi chứng minh tính bị chặn bằng phương pháp quy nạp.

Ví dụ 6 : Chứng minh các dãy số sau bị chặn

$$a) u_n = \frac{3n+14}{n+2} \quad b) u_n = \frac{1}{n} + \cos n \quad c) u_1 = 1, u_{n+1} = \frac{1}{2}u_n + 2, \forall n \geq 1$$

Giải : a) Ta có: $u_n = \frac{3(n+2)+8}{n+2} = 3 + \frac{8}{n+2}$

Vì $n \geq 1$ nên $0 < \frac{8}{n+2} \leq \frac{8}{3}$, suy ra: $3 \leq u_n \leq 3 + \frac{8}{3} = \frac{17}{3}$. Vậy (u_n) bị chặn.

Ghi chú : Lẽ dĩ nhiên, ta có thể viết "thoáng" hơn là: $0 \leq u_n \leq 3 + 8 = 11$

b) Vì $0 < \frac{1}{n} \leq 1$ và $-1 \leq \cos n \leq 1$, do đó: $0 - 1 \leq \frac{1}{n} + \cos n \leq 1 + 1$

tức: $-1 \leq u_n \leq 2$. Vậy (u_n) bị chặn.

c) Ta tính thử vài giá trị đầu tiên của dãy số: $u_1 = 1, u_2 = \frac{1}{2} + 2 = \frac{5}{2}, u_3 = \frac{5}{4} + 2 = \frac{13}{4}, u_4 = \frac{13}{8} + 2 = \frac{29}{8}$.

Ta dự đoán $u_n < 4, \forall n$ và lẽ dĩ nhiên thì $u_n > 0, \forall n$.

1) Chứng minh: $u_n > 0, \forall n$

- $u_1 = 1 > 0$
- Giả sử $u_k > 0$, thế thì: $u_{k+1} = \frac{1}{2}u_k + 2 > 0$.

Vậy $u_n > 0, \forall n$ (1)

2) Chứng minh $u_n < 4, \forall n$.

- $u_1 = 1 < 4$
- Giả sử $u_k < 4$, thế thì: $u_{k+1} = \frac{1}{2}u_k + 2 < \frac{1}{2} \cdot 4 + 2 = 4$.

Vậy $u_n < 4, \forall n$ (2)

Từ (1) và (2), ta có (u_n) bị chặn.

C. Bài Tập Rèn Luyện

3.6. Chọn câu đúng : Số hạng thứ 9 của dãy số $u_n = \frac{2n+1}{n+1}$ là :

- a) 1, 9b) 2, 0 c) 2, 1 d) 3, 0

3.7. Chọn câu đúng : Cho dãy số $\begin{cases} u_1 = -15 \\ u_n = u_{n-1} + n \end{cases}$

Số hạng dương đầu tiên của dãy số là số hạng thứ mấy ?

- a) 15 b) 4 c) 5 d) 6

3.8. Chọn câu đúng : Cho ba dãy số

$$(I) u_n = \frac{2n+5}{n+1} \quad (II) u_n = (-1)^n n^2 \quad (III) u_n = \frac{2^n}{n+1}$$

Dãy số nào là dãy số tăng ?

- a) Chỉ (I)
- b) Chỉ (II)
- c) Chỉ (III)
- d) Có 2 dãy số tăng trong ba dãy số

3.9. Chọn câu đúng : Cho ba dãy số

$$(I) u_n = \frac{n-5}{2n+1} \quad (II) u_n = n^2 - 6n \quad (III) u_n = \frac{4^n + 2^n}{4^n - 2^n}$$

Dãy số nào là dãy số giảm ?

- a) Chi (I) và (II) b) Chi (II) và (III)
- c) Chi (I) và (III) d) cả (I) , (II) và (III)

3.10. Chọn câu đúng : Cho ba dãy số

$$(I) u_n = \frac{3n+5}{n+1} \quad (II) u_n = 2\sin n - n \quad (III) u_n = (-1)^n n^2$$

Dãy số nào bị chặn trên ?

- a) Chi^{I} (I) và (II) b) Chi^{I} (II) và (III)
c) Chi^{I} (I) và (III) d) Ca^{I} (I), (II) và (III)

3.11. Tìm 3 số hạng đầu tiên của dãy số sau :

$$\begin{array}{ll} \text{a) } u_n = \frac{n(n+1)}{2^n} & \text{b) } u_n = \frac{1}{2^2-1} + \frac{1}{3^2-1} + \dots + \frac{1}{n^2-1} \\ \text{c) } u_n = (-1)^n \cos \frac{n\pi}{4} & \text{d) } u_n = (-1)^1 \cdot 1 + (-1)^2 \cdot 2 + \dots + (-1)^n n \end{array}$$

3. 12. Tìm các số hạng đầu tiên của dãy số sau rồi suy ra công thức $u_n = f(n)$ của các dãy số cho bởi hệ thức truy hồi :

a) $u_1 = 7, u_{n+1} = u_n + 4, \forall n \geq 1$ b) $u_1 = 4, u_{n+1} = 3 \cdot u_n - 2, \forall n \geq 1$

* 3.13. Cho dãy số (u_n) định bởi: $u_1 = -1$, $u_n = \sqrt{\frac{1+u_{n-1}}{2}}$, $\forall n \geq 2$.

- a) Tính 3 số hạng đầu tiên của dãy số.
b) Tìm công thức u_n theo n .

3.14. Xét tính đơn điệu của các dãy số (u_n) sau :

$$\begin{array}{lll} \text{a) } u_n = \frac{3n+7}{n+1} & \text{b) } u_n = \frac{n^2}{n+2} & \text{c) } u_n = \frac{2^n - 1}{2^n} \\ \text{d) } u_n = \frac{3^n}{(n+1)^2} & \text{e) } u_n = -n - \sin^2 n & \text{f) } u_n = n^3 - 3n^2 + 5n \end{array}$$

3.15. Xét tính đơn điệu của các dãy số (u_n) sau :

a) $u_n = \frac{1}{n+1} + \frac{1}{n+2} + \dots + \frac{1}{2n}$ b) $u_n = n + 2\sin n$

$$^{\ast}c) u_n = \frac{\sqrt{n+1} - \sqrt{n}}{\sqrt{n+1} + \sqrt{n}} \qquad d) u_n = \frac{\sin n \frac{\pi}{2}}{n}$$

3.16. Xét tính bị chặn của các dãy số sau :

Chương 3. Dãy số - Cấp số cộng - Cấp số nhân

$$\begin{aligned} \text{a) } u_n &= \frac{3n-6}{2n+1} & \text{b) } u_n &= \frac{2n^2+3}{n(n+1)} & * \text{ d) } u_n &= \sqrt{n+1} - \sqrt{n} \\ * \text{ d) } u_n &= -1 + 2 - 3 - \dots + (-1)^n n \end{aligned}$$

* 3.17. Cho dãy số (u_n) định bởi : $u_1 = 1$, $u_{n+1} = \frac{1}{3}u_n + 1$, $\forall n \geq 1$

- a) Chứng minh (u_n) giảm b) Chứng minh (u_n) bị chặn .

* 3.18. Cho dãy số (u_n) định bởi : $u_1 = 1$, $u_{n+1} = 2u_n + 1$, $\forall n \geq 1$

- a) Chứng minh (u_n) là dãy số tăng
b) Tìm công thức u_n theo n .

* 3.19. Cho dãy số (u_n) định bởi : $u_1 = 1$, $u_{n+1} = \frac{\sqrt{1+u_n^2}-1}{u_{n-1}}$, $\forall n \geq 1$.

- a) Chứng minh : $u_n = \tan \frac{\pi}{2^{n+1}}$, $\forall n$.

- b) Suy ra tính đơn điệu và bị chặn của (u_n)

* 3.20. Cho dãy số (u_n) định bởi : $u_1 = 1$, $u_{n+1} = \frac{(n+2)u_n}{2n}$, $\forall n \geq 1$.

- a) Chứng minh $u_n = \frac{n(n+1)}{2^n}$, $\forall n$.

- b) Xét tính đơn điệu và bị chặn của (u_n)

D. Hướng dẫn – Đáp số .

3.6. (a) Thế $n = 9$ vào công thức : $u_9 = \frac{19}{10} = 1,9$

3.7. (d) $u_2 = -15 + 2 = -13$, $u_3 = -13 + 3 = -10$, $u_4 = -10 + 4 = -6$, $u_5 = -6 + 5 = -1$, $u_6 = -1 + 6 = 5$.

Vậy số hạng dương đầu tiên là số hạng thứ 6 ,

3.8. (c) * Xét (I) : $u_n = 2 + \frac{3}{n+1} \Rightarrow n$ càng lớn u_n càng nhỏ $\Rightarrow (u_n)$ giảm .

* Xét (II) : $u_1 = -1$; $u_2 = 4$; $u_3 = -9 \Rightarrow (u_n)$ không tăng , không giảm .

Vậy chọn (III)

* Nếu xét (II) thì : $\frac{u_{n+1}}{u_n} = \frac{2(n+1)}{n+2} > 1 \Rightarrow (u_n)$ tăng .

3.9. (c) * Xét (I) : $u_n = \frac{1}{2}(1 - \frac{11}{2n+1}) \Rightarrow n$ càng lớn thì $\frac{11}{2n+1}$ càng nhỏ $\Rightarrow (u_n)$ càng nhỏ $\Rightarrow (u_n)$ giảm .

* Xét (II) : $u_1 = -5$; $u_2 = -8$; $u_{10} = 40 \Rightarrow (u_n)$ không tăng , không giảm

* Xét (III) : $u_n = \frac{2^n+1}{2^n-1} = 1 + \frac{2}{2^n-1} \Rightarrow n$ càng lớn thì u_n càng nhỏ $\Rightarrow (u_n)$ giảm

3.10. (a) * Xét (I) : $u_n = 3 + \frac{2}{n+1} \leq 4 \Rightarrow (u_n)$ bị chặn trên .

* Xét (II) : Vì $-n \leq -1$ và $2\sin n \leq 2$ nên $u_n \leq 1 \Rightarrow (u_n)$ bị chặn trên

* Xét (III) : Khi n là số chẵn vô cùng lớn thì u_n là số vô cùng lớn , do đó (u_n) không bị chặn trên .

3.11. a) $u_1 = 1$, $u_2 = \frac{3}{2}$, $u_3 = \frac{3}{2}$

Chương 3. Dãy số - Cấp số cộng - Cấp số nhân

$$\begin{aligned} \text{b) } u_1 &= \frac{1}{2^2-1} = \frac{1}{3}, u_2 = u_1 + \frac{1}{3^2-1} = \frac{11}{24}, u_3 = u_2 + \frac{1}{4^2-1} = \frac{21}{40} \\ \text{c) } u_1 &= (-1)\cos\frac{\pi}{4} = -\frac{\sqrt{2}}{2}, u_2 = (1)\cos\frac{\pi}{2} = 0, u_3 = (-1)\cos\frac{3\pi}{4} = \frac{\sqrt{2}}{2} \\ \text{d) } u_1 &= (-1) \cdot 1 = -1, u_2 = u_1 + (1) \cdot 2 = 1, u_3 = u_2 + (-1)3 = -2 \end{aligned}$$

3.12. a) $u_1 = 7, u_2 = 11, u_3 = 15 \dots$ (Nhận xét: Các số có tính chất chung là chia cho 4 dư số là 3: $u_1 = 4 \cdot 1 + 3, u_2 = 4 \cdot 2 + 3, u_3 = 4 \cdot 3 + 3$) Ta chứng minh: $u_n = 4n + 3$ (1)

- $u_1 = 4 \cdot 1 + 3$: (1) đúng khi $n = 1$.
- Giả sử $u_k = 4k + 3$, thế thì:
 $u_{k+1} = u_k + 4$ (giả thiết của quy nạp)
 $= (4k + 3) + 4 = 4(k + 1) + 3$: (1) đúng khi $n = k + 1$

Vậy (1) được chứng minh.

b) $u_1 = 4, u_2 = 3 \cdot 4 - 2 = 10, u_3 = 3 \cdot 10 - 2 = 28$. Nhận xét: $u_1 = 3^1 + 1, u_2 = 3^2 + 1, u_3 = 3^3 + 1$. Ta chứng minh: $u_n = 3^n + 1$ (1), $\forall n$

- $u_1 = 3^1 + 1$: (1) đúng khi $n = 1$.
- Giả sử $u_k = 3^k + 1$, thế thì:
 $u_{k+1} = 3u_k - 2$ (giả thiết của quy nạp)
 $= 3(3^k + 1) - 2 = 3^{k+1} + 1$: (1) đúng khi $n = k + 1$

Vậy (1) được chứng minh.

3.13. a) $u_1 = -1, u_2 = 0, u_3 = \frac{\sqrt{2}}{2}$.

b) Nhận xét $u_1 = \cos \pi, u_2 = \cos \frac{\pi}{2}, u_3 = \frac{\pi}{4}$. Ta chứng minh: $u_n = \cos \frac{\pi}{2^{n-1}}$ (1), $\forall n$

- $u_1 = \cos \frac{\pi}{2^0} = \cos \pi = -1$: (1) đúng khi $n = 1$.
- Giả sử $u_k = \cos \frac{\pi}{2^{k-1}}$, thế thì:

$$\begin{aligned} u_{k+1} &= \sqrt{\frac{1+u_k}{2}} \quad (\text{giả thiết của quy nạp}) \\ &= \sqrt{\frac{1+\cos \frac{\pi}{2^{k-1}}}{2}} = \sqrt{\frac{2\cos^2 \frac{\pi}{2^k}}{2}} \quad (\text{công thức } 1 + \cos a = 2\cos^2 \frac{a}{2}) \\ &= \cos \frac{\pi}{2^k}: (1) \text{ đúng khi } n = k + 1 \end{aligned}$$

Vậy (1) được chứng minh.

3.14. a) Ta có: $u_n = \frac{3(n+1)+4}{n+1} = 3 + \frac{4}{n+1}$

Suy ra: $u_{n+1} - u_n = \left(3 + \frac{4}{n+2}\right) - \left(3 + \frac{4}{n+1}\right) = \frac{-4}{(n+2)(n+1)} < 0, \forall n$. Vậy (u_n) là dãy số giảm.

b) Ta có: $u_n = \frac{(n^2-4)+4}{n+2} = n - 2 + \frac{4}{n+2}$

Suy ra: $u_{n+1} - u_n = [(n+1) - 2 + \frac{4}{n+3}] - [n - 2 + \frac{4}{n+2}] = 1 + \frac{-4}{(n+3)(n+2)} > 0$ vì $(n+3)(n+2) > 4, \forall n \geq 1$.

Chương 3. Dãy số - Cấp số cộng . - Cấp số nhân

Vậy (u_n) là dãy số tăng .

c) Ta có : $u_n = \frac{2^n - 1}{2^n} = 1 - \frac{1}{2^n}$.

Suy ra : $u_{n+1} - u_n = \frac{1}{2^n} - \frac{1}{2^{n+1}} = \frac{1}{2^{n+1}} > 0, \forall n$.

d) Vì mọi $u_n > 0$ nên $\frac{u_{n+1}}{u_n} = \frac{3(n+1)^2}{(n+2)^2} > 1 \Leftrightarrow 3(n+1)^2 > (n+2)^2 \Leftrightarrow 2n^2 + 2n - 1 > 0$

$\Leftrightarrow 2n^2 + n + (n-1) > 0$: đúng với $\forall n \geq 1$. Vậy (u_n) tăng.

e) Ta có : $u_{n+1} - u_n = u_n = [-n - 1 - \sin^2(n+1)] - [-n - \sin^2 n]$
 $= -\sin^2(n+1) - (1 - \sin^2 n) = -\sin^2(n+1) - \cos^2 n < 0, \forall n$. Vậy (u_n) giảm .

f) $u_{n+1} - u_n = [(n+1)^3 - n^3] - 3[(n+1)^2 - n^2] + 5[(n+1) - n]$
 $= (3n^2 + 3n + 1) - 3(2n + 1) + 5$
 $= 3n^2 - 3n + 3 = 3n(n-1) + 3 > 0, \forall n \geq 1$

Vậy (u_n) giảm .

3.15. a) u_n là tổng của n số hạng , u_{n+1} có $n+1$ số hạng .

$$u_{n+1} - u_n = \left(\frac{1}{n+2} + \frac{1}{n+3} + \dots + \frac{1}{2n+2} \right) - \left(\frac{1}{n+1} + \frac{1}{n+2} + \dots + \frac{1}{2n} \right)$$

$$= \frac{1}{2n+1} + \frac{1}{2n+2} - \frac{1}{n+1} = \frac{1}{2n+1} - \frac{1}{2n+2} = \frac{1}{(2n+1)(2n+2)} > 0$$

Vậy (u_n) tăng .

b) Ta có : $u_1 \square 2,7, u_2 \square 3,8, u_3 \square 3,3$. Vậy dãy số (u_n) không tăng cũng không giảm .

c) $u_n = 1 - \frac{2\sqrt{n}}{\sqrt{n+1} + \sqrt{n}} \Rightarrow u_{n+1} = 1 - \frac{2\sqrt{n+1}}{\sqrt{n+2} + \sqrt{n+1}}$

$$\Rightarrow u_{n+1} - u_n = \frac{2\sqrt{n}}{\sqrt{n+1} + \sqrt{n}} - \frac{2\sqrt{n+1}}{\sqrt{n+2} + \sqrt{n+1}} = 2 \cdot \frac{\sqrt{n(n+2)} - \sqrt{(n+1)^2}}{(\sqrt{n} + \sqrt{n+1})(\sqrt{n+1} + \sqrt{n+2})}$$

Hiệu số này âm vì $n(n+2) < (n+1)^2$. Vậy (u_n) là dãy số giảm .

d) Ta có : $u_1 = 1, u_2 = 0, u_3 = -\frac{1}{3}, u_4 = 0$: vậy (u_n) không tăng cũng không giảm .

3.16. a) Ta có : $u_n = \frac{3n-6}{2n+1} = \frac{\frac{3}{2}(2n+1) - \frac{15}{2}}{2n+1} = \frac{3}{2} - \frac{15}{2(2n+1)}$

Vì $n \geq 1$ nên $0 \leq \frac{15}{2(2n+1)} \leq \frac{15}{6}$. Suy ra : $\frac{3}{2} - \frac{15}{6} \leq u_n \leq \frac{3}{2} \Rightarrow (u_n)$ bị chặn .

Ghi chú : Ta có thể giải "thoảng" hơn như sau :

$$u_n < \frac{4n+2}{2n+1} \text{ vì } -6(2n+1) < 3n-6 < 4n+26 \text{ (quá hiển nhiên !)}$$

Chương 3. Dãy số - Cấp số cộng . - Cấp số nhân

$$\Rightarrow -6 < u_n < 2$$

b) Ta có : $0 < 2n^2 + 3 < 3n(n+1) \Rightarrow 0 < u_n < 3 \Rightarrow (u_n)$ bị chặn .

Ghi chú : Ta chia tử cho mẫu và làm như câu (a) .

c) Ta có $u_n = \sqrt{n+1} - \sqrt{n} > 0, \forall n \Rightarrow (u_n)$ bị chặn dưới .

Mặt khác : $u_n = \frac{1}{\sqrt{n+1} + \sqrt{n}} < 1$ vì $\sqrt{n+1} + \sqrt{n} > 1 \Rightarrow (u_n)$ bị chặn trên

Suy ra (u_n) bị chặn .

d) Nếu $n = 2k : u_n = (-1+2) + (-3+4) + \dots + (-2k+1+2k) = k$ (tổng k số hạng mỗi số hạng bằng 1)

Nếu $n = 2k-1 : u_n = -1 + (2-3) + (4-5) + \dots + (2k-2-2k+1) = -1 - (k-1) = -k$

Ví dụ : $u_{1000} = 500, u_{2007} = -1003$. Vậy (u_n) không bị chặn trên cũng không bị chặn dưới .

* 3.17.. a) Có thể chứng minh $u_n > 0, \forall n$.

Ta chứng minh : $u_{n+1} - u_n > 0 \quad (1), \forall n \geq 1$ bằng phương pháp quy nạp .

$$\bullet u_2 - u_1 = \frac{4}{3} - 1 > 0 : (1) \text{ đúng khi } n = 1$$

$$\bullet \text{ Giả sử } u_{k+1} - u_k > 0, \text{ thế thì : } u_{k+2} - u_{k+1} = \left(\frac{1}{3}u_{k+1} + 1 \right) - \left(\frac{1}{3}u_k + 1 \right)$$

$$= \frac{1}{3}(u_{k+1} - u_k) > 0$$

Vậy (1) đúng , $\forall n$.

b) Nhận xét bằng cách tính các giá trị đầu tiên , ta chứng minh $u_n < 2, \forall n$ bằng phương pháp quy nạp .

$$\bullet u_1 = 1 < 2$$

$$\bullet \text{ Giả sử } u_k < 2, \text{ thế thì } u_{k+1} = \frac{1}{3}u_k + 1 < \frac{1}{3}.2 + 1 < 2$$

$$\text{Ghi chú : Ta có thể chứng minh : } u_n < \frac{3}{2}$$

* 3.18. a) Giải tương tự như bài 8 .

b) Ta chứng minh $u_n = 2^n - 1$ tương tự như ví dụ 3 .

$$* 3.19. a) u_n = \operatorname{tg} \frac{\pi}{2^{n+1}} \quad (1), \forall n$$

$$\bullet u_1 = \operatorname{tg} \frac{\pi}{4} : (1) \text{ đúng khi } n = 1$$

$$\bullet \text{ Giả sử } u_k = \operatorname{tg} \frac{\pi}{2^{k+1}}, \text{ thế thì : } u_{k+1} = \frac{\sqrt{1 + \operatorname{tg}^2 \frac{\pi}{2^{k+1}}} - 1}{2} = \frac{\frac{1}{\cos \frac{\pi}{2^{k+1}}} - 1}{2 \operatorname{tg} \frac{\pi}{2^{k+1}}}$$

$$= \frac{1 - \cos \frac{\pi}{2^{k+1}}}{\sin \frac{\pi}{2^{k+1}}} = \frac{2 \sin^2 \frac{\pi}{2^{k+2}}}{2 \sin \frac{\pi}{2^{k+2}} \cos \frac{\pi}{2^{k+2}}} = \operatorname{tg} \frac{\pi}{2^{k+2}} . \text{ Vậy (1) đúng khi } n = k + 1$$

Chương 3. Dãy số - Cấp số cộng - Cấp số nhân

Vậy $u_n = \lg \frac{\pi}{2^{n+1}}$, $\forall n$.

b) Vì $0 < \frac{\pi}{2^{n+1}} < \frac{\pi}{4}$ và hàm số $\lg x$ đồng biến trên $(0; \pi/4)$ nên dãy số (u_n) giảm và bị chặn dưới bởi số

$\lg 0 = 0$ và bị chặn trên bởi số $\lg \frac{\pi}{4} = 1$.

3.20. a) Chứng minh $u_n = \frac{n(n+1)}{2^n}$ (1), $\forall n$.

* $u_1 = 1 = \frac{1(1+1)}{2^1} \Rightarrow$ (1) đúng khi $n = 1$

* Giả sử $u_k = \frac{k(k+1)}{2^k} \Rightarrow u_{k+1} = \frac{(k+2)}{2k} \cdot \frac{k(k+1)}{2^k} = \frac{(k+1)(k+2)}{2^{k+1}}$

\Rightarrow (1) đúng khi $n = k + 1$.

Vậy (1) đúng, $\forall n$

b) * $u_1 = 1$; $u_2 = u_3 = \frac{3}{2} \Rightarrow (u_n)$ không tăng, cũng không giảm.

* Dễ thấy $u_n > 0$, $\forall n$.

Ta chứng minh $u_n \leq 2$, $\forall n$.

- $u_1 = 1 \leq 2$
- $u_k \leq 2 \Rightarrow u_{k+1} \leq \frac{(k+2)}{2k} \cdot 2 \leq 2$